

Research

ЕДНО ПИСМО НА ИВАН САВОВ ДО ХРИСТО ЧЕРНОПЕЕВ (1898)

Б. В. ТОШЕВ

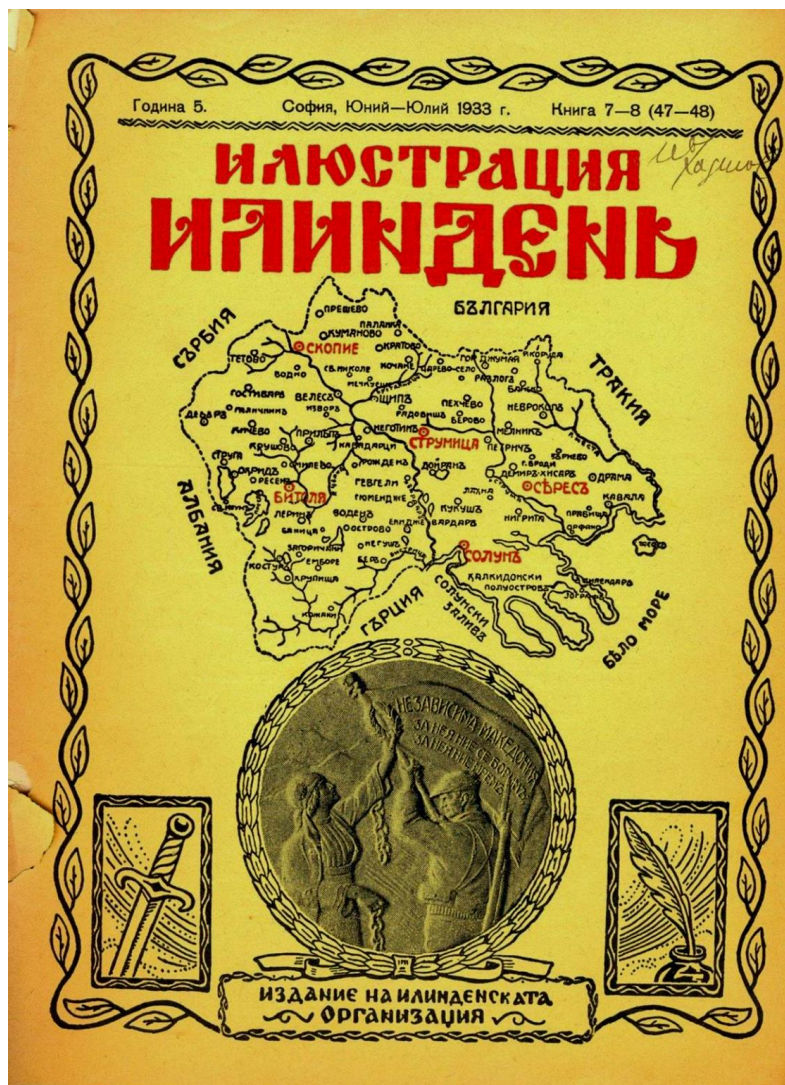
Abstract. In this article a letter (1898) by Ivan Savov to Hristo Chenopeev, f. non-commissioned officers in the 15th infantry Lom regiment in Belogradchik, and eminent Macedonian revolutionaries, is presented. This is not an un-known letter. However, it was published in *Illustration Iinden*, a magazine which is now hard to avail in Bulgaria.

Keywords: Ivan Savov, Hristo Chernopeev, Belogradchik, 15th infantry Lom regiment, Macedonia

Въведение

Иван Савов и Христо Чернопеев, подофицери в 15-и пехотен Ломски полк в Белоградчик, са прочути македонски революционери. Целта на настоящата изследователска бележка е да представи едно пълно с емоция и готовност за самопожертвование писмо от 8 май 1898 г. на Иван Савов до Христо Чернопеев. Писмото не е неизвестно, но е публикувано в кратка статия за Иван Савов (Чернопеев, 1933) в *Илюстрация Илинден*, едно списание на македонската диаспора в

България преди Втората световна война, което в наши дни е практически недостъпно за българския читател.

Писмото

София, 8. V. 1898 год.

Драги Пеев,

Това ми писмо може да бъде последно. Сбогом.

Ето какво. Аз още не съм бил уволнен. В Комитета е било известно за мен. Мястото ми е запазено, пушката също, но съм закъснял с 24 часа и другарите ми са заминали за вътре.

Тази вечер, около 6 часа отидох в бирария „Батемберг“. Там намерих поручик Венедикова, който ми заръча една чаша бира, а той самият седеше при един от революционерите. След малко дойде при мен, седна на масата ми и ми каза, че съм закъснял с 24 часа. Обещава тук до един месец да бъда изпратен вътре, но дотогава да бъда на собствени разноски и може да заема някаква работа. Това време се определя до 1 месец, но може да бъде и утре, но не по-късно от 7 юни. Затова, аз побързах да ви съобщя радостната вест и да ви кажа още веднъж сбогом, както на Вас, така също и на другарите ми съмишленици.

Не зная дали Вие ще се съгласите да тръгнете заедно с мен, та да се застъпя пред Комитета да Ви остави място и да Ви телеграфирам на адреса, посочен в първото писмо, за да разделям с Вас радости и скърби за народните и човешки права, изгубени преди 500 и повече години. Ще ми телеграфирате на посочения адрес и аз тогава ще зная, че ще имам другар, с когото да замина радостно.

Поздравявам всички наши съмишленици и понеже не можах да се срещна с всички, то аз, вместо моите другари, с трудната задача, която съм предприел, целувам тази бяла книга (мястото, заградено в средата, на което съм поставил кръст) и моля моите другари да целунат също така тоя кръст.

Сбогом, прощавайте другари мили! Аз отивам да се боря с петвековния християнски мъчител. Стига съм гледал и слушал как гинат хора. Нека отида, братя, и аз да смажа на одного главата. Нима в мене няма мъжка сила, нима аз съм роден на този свят само очите ми да гледат светлината?

Боже, Създателю на всички земни и небесни същества, дай ми сила, че като дишам навън, да изтровка всичкия този народ, да изтребя това гнило племе и да посадя вековната свобода, да оставя на потомството да се радва и весели и който обича свободата, нека каже някога със сладки думи: „Бог да прости Савата!“

Щом получите това, може да поискате уволнение, за да бъдем другари в общата борба!

Сбогом, Ваш другар Савов.“

Иванъ Савовъ отъ с. Калугеръ (Бѣлоградчишко), единъ отъ инструкторитѣ на македонската негласна войска.

Иван Савов и Христо Чернопеев в Бѣлоградчик

Иван Савов (1870-1902) е от с. Калугер (сега Гранитово), Бѣлоградчишко. Христо Чернопеев (1868-1915) е от с. Дерманци, Ловешко. Двамата са били подофицери в 15-и пехотен Ломски полк в

Белоградчик. Две години след появяването на Революционната Организация в Македония през 1893 г., е започнало организирането и на емиграцията в България. Основани се македонски дружества, офицерите се организират в офицерски братства, а по подобие на тях – и подофицерите. Такова едно подофицерско братство се основало и в Белоградчишкия гарнизон по почин и насърчение на Борис Сарафов, който, като офицер в същия гарнизон, пръв е запалил духовете на тоя край. Активни членове на това братство били Иван Савов, Христо Чернопеев, Никола Божигов, Георги Ковачев, Димо Янков и други. Дейността на братството се заключавала в „икономисване“ на пушки и патрони и предаването им по принадлежност. Играна била и една импровизирана пиеса, главно от подофицери, из живота на великия революционер и поет Христо Ботев, която имала голям ефект върху гражданството.

Иван Савов е загинал в бой на 13 март 1902 г. при с. Гирляно, Кочанско. Авторът на мемориалната бележка за Иван Савов П. Чернопеев (1933), пише в заключение:

„Целият Белоградчик отдаде тогава заслужена почит на своя съгражданин“.

ЛИТЕРАТУРА

Чернопеев, П. (1933). Иван Савов. *Илюстрация Илинден*, 5(7-8), 31-32.

✉ Prof. B.V. Toshev
University of Sofia,
1 James Bourchier Blvd.
1164 Sofia, BULGARIA
E-Mail: toshev@chem.uni-sofia.bg